
Češi našli hrob faraonova „premiéra“

LIDOVÉ NOVINY

PRAHA/KÁHIRA Musel to být výjimečný muž s jedinečným postavením. Jmenoval se Kaires a žil před zhruba 4500 lety. Byl velmi blízký staroegyptskému panovníkovi; byl jeho důvěrníkem.

Čeští archeologové teď na koncesi v Abúsíru odkryli jeho velkolepou hrobku, respektive našli komplex o ploše více než 500 metrů čtverečních. Součástí pohřební komory, jež byla vyloupena už ve starověku, byla i dobře zachovalá žulová Kairesova socha – se zbytky starodávných barev i vepsanými tituly, které mu patřily.

„Jedná se o jednu z nejvýznamnějších úřednických hrodek na královském pohřebišti. Soudě podle jeho titulů byl přítelem krále, jeho důvěrníkem, knězem bohyně Hathory a v neposlední řadě i představeným všech královských prací v zemi. Takže svým způsobem ministerským předsedou a nepochybně jedním z nejvýznamnějších mužů své doby,“ řekl LN profesor Miroslav Bárta, ředitel Českého egyptologického ústavu Filozofické fakulty UK.

Dohlížel i na královy snídaně

Bárta dodává, že Kaires byl též představeným takzvaného Jitřního domu (komplexu místností, kde panovník, tedy žijící bůh na zemi, začínal své ráno, snídal a odíval se) i představeným Domu života, což bývalo místo, kam staří Egyptané ukládali své posvátné či nábožensko-filozofické texty psané na papyrových svících.

A tady se objevuje zajímavá souvislost. „Z pozdější tradice víme, že mudrc jménem Kaires, žijící v 5. dynastii, byl autorem nejstarší egyptské etické nauky a otcem vezíra Kagemniho, který žil na počátku 6. dynastie. Nejspíše jde ale pouze o shodu jmen. Důkazy chybějí,“ upozorňuje Bárta. Odhalená hrobka se nachází v srdci pyramidového pole, v oblasti, kde byli vedle panovníků pochováni pouze členové královské rodiny a nejvyšší představitelé státu právě z 25. a 24. století před Kristem, tedy též z období vlády 5. dynastie Staré říše.

Jak k nálezu vlastně došlo? „O hrobce jsme věděli již dlouho, protože patří mezi největší památky severně od pyramidy panovníka Neferirkarea. Některé její části tak byly rozeznatelné na povrchu pouště. Ještě lépe je vidět na satelitním snímku, který jsme pořídili, když jsme jako první mapovali všechna pyramidová pole v Egyptě,“ dodává k úspěchu českého týmu vědec, jenž s geodetem Vladimírem Brúnou vydal velký Satelitní atlas pyramid (2010).

Pěkný dárek k šedesátinám

Nový objev Kairesova komplexu je vlastně odměnou českým vědcům za šedesátiletou práci. 1. října 1958 byl totiž zřízen Čs. egyptologický ústav, jehož prvním ředitelem byl František Lexa (mimochodem do češtiny přeložil i trojdílný soupis etických spisů Obecné mravní nauky staroegyptské, vydávaný v letech 1926–28).

Na základě výtečných vědeckých výsledků získali českoslovenští experti v roce 1974 rozsáhlou koncesi v Abúsíru kousek od Káhiry, kde pod vedením profesora Miroslava Vernera objevili dva významné pyramidové komplexy. V tom panovníka Raneferefa byl vedle souboru soch nalezen nesmírně cenný archiv papyrů.

Nově odhalená hrobka Kairese, jenž byl „jediným přítelem krále a správcem obou trůnů“ v jižním a severním Egyptě, přináší vědcům nejen cenné poznatky, ale i spoustu další práce.

„Z běžných zvyklostí se hrobka vymyká několika charakteristikami. Její kaple byla dlážděná bazaltovými (čedičovými) bloky, což je – pokud víme – naprosto výjimečné v celém 3. tisíciletí před Kristem. Toto právo měl pouze král,“ říká profesor Bárta.

Kairesova hrobka sestávala z více nadzemních místností. Architektura samotné pohřební komory je pak ojedinělá: byla zbudována v jámě, kam se spustil sarkofág, na bocích byla vyzděna a pak uzavřena stropními bloky z vápence o váze osmi až devíti tun!

„Konečně před sarkofágem jsme našli in situ sedící sochu majitele hrobky ze žuly s dalšími jeho tituly a jménem... Je tak možné odpovědět na jednu z dlouhotrvajících otázek staroegyptské archeologie, tedy zda byly v pohřebních komorách vystavovány sochy zesnulých majitelů. To je něco, o čem se doposud pochybovalo,“ uzavírá Miroslav Bárta.

Expedice nadále probíhá. Následně budou Češi vyhodnocovat informace z unikátního objevu.